

Dr. sc. Mira Hajdić

Elekta-C, d.o.o., Smiljanićeva 2, 21000 Split

E-mail: mira.hajdic@elekta-c.hr

Kritički prikaz znanstvenog članka:

Sajter, D. (2017). „Imenovanja stečajnih upravitelja u Hrvatskoj“. *Ekonomski pregled*. 68(2), 161-190.

JEL klasifikacija: D73, G33, K22, K42

Hrvatska praksa stečajnog postupka, nakon stupanja na snagu novog Stečajnog zakona (u daljnjem tekstu: SZ), doživjela je značajne promjene. Od njih treba izdvojiti uvođenje računalnog izbora stečajnih upravitelja (podrobnije definiran posebnim pravilnikom), kao i javnu objavu svih informacija o stečajevima, koji se odvijaju od dana stupanja SZ na snagu (1.9.2015.). Pritom treba napomenuti da se detaljno informiranje javnosti odvija putem elektronske oglasne ploče, smještene na Web stranici Ministarstva pravosuđa (<https://e-oglasna.pravosudje.hr>). Nadalje, javnosti je na raspolaganju i popis stečajnih upravitelja, s dodijeljenim stečajevima (<https://e-oglasna.pravosudje.hr/?q=popisi-obraci/8998>), koji se ažurira dnevno od strane stečajnih sudaca, kao i zbirni propis blokiranih pravnih osoba (<https://e-oglasna.pravosudje.hr/?q=popisi-obraci/9000>), koji se ažurira povremeno. Objava navedenih informacija poslužila je kao predmet znanstvenog rada, naslovljenog „Imenovanja stečajnih upravitelja u Hrvatskoj“. U njemu se analiziraju grupe stečajeva, utvrđene s obzirom na način imenovanja stečajnih upravitelja, od strane nadležnih sudaca, od stupanja novog SZ na snagu do 16.11.2016. Statistički se utvrđuje značajnost razlika obilježja grupa stečajeva, među kojima se izdvaja iznos blokade i iznos trajanja blokade. Također se iznose rezultati deskriptivne statistike, kojima se opisuje sudska praksa u izboru stečajnih upravitelja, poimenično po trgovačkim sudovima u RH. U dodatku radu navode se dodatni rezultati deskriptivne analize promatranih pokazatelja, uz poimenično navođenje imena trgovačkih sudova, njihovih sudaca i imenovanih stečajnih upravitelja. Među prezentiranim tablicama, potencijalno je zanimljivo poimenično navođenje sudaca, koji koriste računalni, odnosno ručni izbor stečajnih upravitelja, upravitelja s najviše ukupnih imenovanja, odnosno najviše ručnih imenovanja (bez obzira na datum izbora) te upravitelja sa dodijeljenim stečajevima s najvećim iznosima blokada. Također se navode i frekvencije ručnog izbora pojedinih stečajnih upravitelja od strane pojedinih sudaca (bez obzira na datum izbora). Navedene tablice s deskriptivnim rezultatima empirijskog istraživanja nisu nužno povezane s prezentacijom empirijskih rezultata istraživanja, već autor navodi: „U prilogima su izneseni podaci koji bi praktičarima mogli biti od koristi i interesa (...)“ (op. cit., str. 179).

U navedenom se radu može pronaći veći broj sadržajnih, metodoloških i etičkih aspekata, koji su značajni, kako za ekonomsku teoriju, tako i za praksu provedbe stečajnih postupka i donošenja pravnih odluka u stečajnim postupcima u RH. Stoga se drži značajnim ukazati na potrebu informirane diskusije o zaključcima, iznesenim u ovom radu, s obzirom da bi njezini konačni zaključci mogli rezultirati značajnim napretkom ovog, nedovoljno istraženog područja u hrvatskoj znanstvenoj literaturi. Nadalje, znanstveni doprinos u ovom, nesumnjivo važnom području za hrvatsko gospodarstvo, zasigurno će

djelovati i na unapređenje prakse stečajnih postupaka u RH, za što se zalaže i sam autor prikazanog djela.

U uvodnom se dijelu raspravlja o značaju stečaja za restrukturiranje poduzeća i nedovoljnoj učinkovitosti stečajne prakse u RH, pri čemu treba napomenuti da je upravo intencija promjene SZ usmjerena prema učinkovitijem i transparentnom vođenju stečajnih postupaka. Utvrđuje se da se u hrvatskim stečajnim postupcima u velikoj mjeri ne poštuju ekonomska načela stečaja, no, o navedenoj temi u domaćoj znanstvenoj literaturi nema dovoljnih empirijskih radova. Na žalost, čini se da ni prikazani znanstveni rad ne pridonosi analizi ekonomskog utjecaja stečajeva na razvoj gospodarstva, već se koncentrira na odnos stečajnih sudaca i upravitelja. Iako se konstatira da je restrukturiranje društava u stečaju složen zadatak, za kojeg su akteri stečaja nedovoljno motivirani i nagrađeni, navodi se tvrdnja da „postoji manjak profesionalne predanosti kod pojedinih upravitelja“ te se polazi od nedokazane premise „da su pojedini suci redovito imenovali gotovo uvijek iste upravitelje, osobito u postupcima koji su financijski izdašni i u kojima je unaprijed bilo jasno da će upravitelj najvjerojatnije moći ostvariti natprosječne prihode za svoj privatni račun“ (op. cit., str. 163.). Naime, autor rada se ne poziva na prethodna teorijska razmatranja, na temelju kojih bi se mogla zasnovati ovakva tvrdnja. Tvrdnja se dodatno razrađuje na način, koji sugerira da se ručni izbor stečajnog upravitelja od strane stečajnog suca (a kojeg autor naziva „privilegiranim“), povezuje s „iznimnom lukrativnošću“ (op. cit., str. 163.) stečajnih postupaka, a posebno u slučajevima visoke vrijednosti imovine dužnika. Kao jedina potpora navedenoj tvrdnji navodi se prethodni empirijski rad istog autora (Sajter, 2014), koji se, pak, zasniva na analizi nekoliko slučajeva stečajnih postupaka pri trgovačkim sudovima u regiji istočne Slavonije, vođene po starom SZ, a za koje se moglo doći do relevantne dokumentacije. S obzirom na ograničenja starog SZ, jasno je da se, u navedenom radu, nije ni moglo doći do odgovarajuće empirijske baze, kojom bi se jasno utvrdila povezanost između nagrade stečajnog upravitelja i drugih obilježja stečajnog postupka. U navedenom se radu (Sajter, 2014), također navodi niz tvrdnji o stečajnim postupcima, vođenim po starom SZ (op. cit., str. 310-311.):

- Tvrdi se da su se prihodi od prodaje naknadne imovine dužnika redovito isplaćivali stečajnim upraviteljima, na štetu vjerovnika.
- Utvrđuju se da se izigravala volja vjerovnika, kao i da su se, u troškove stečajnog postupka, uključivali („ugrađivali“, prema autoru) troškovi nepovezani s vođenjem stečajnog postupka i namirom vjerovnika.

Zanimljivo je kako se u prethodnom radu (Sajter, 2014) donose vrlo generalne tvrdnje na temelju vrlo ograničene empirijske baze, korištenjem metode studija slučaja, a za koje nisu podneseni uvjerljivi teorijski, niti empirijski dokazi o generalizaciji pojedinačnih nalaza. Navedeni se metodološki postupak može smatrati vrlo upitnim, ako ne i potpuno neprimjerenim za donošenje općih zaključaka. Zato je i neopravdano koristiti poziv na takav rad kao potporu općoj tvrdnji o povezanosti ručnog imenovanja stečajnog upravitelja i „lukrativnosti“ postupka, odnosno nagrade stečajnog upravitelja za vođenje postupka. Štoviše, podaci o nagradama stečajnih upravitelja nisu niti bili javno dostupni u vrijeme pisanja rada iz 2014. godine, na kojeg se autor poziva. Zbog toga je jasno da je, u navedenom radu, korištena metodologija studije slučaja, tj. prikupljanja podataka uvidom u predmete u sudskoj arhivi. Međutim, sama činjenica da, usprkos nedostatku empirijskih dokaza, autori donose generalne zaključke, možda govori da postoji određena vrijednosni stav autora, koji, u analiziranim radovima, u određenoj mjeri, služi kao temelj za zaključivanje.

Naime, u hrvatskom sociološkom diskursu, kao i u javnosti, već se duže vrijeme javlja niska stopa povjerenja u državne i društvene institucije, čemu posebno doprinosi percepcija povećane korupcije među državnim službenicima. O „*mrvljenju povjerenja u institucije*“ i doprinosu percepcije korupcije istom govori Štulhofer (2004, str. 165-166.), a isti autor, analizirajući euroskeptične stavove, smatra da su oni manje rezultat utilitarnih motiva, a više posljedica nepovjerenja u nacionalne institucije. Dakle, utemeljeno se može tvrditi da su povećane percepcije korupcije i smanjeno društveno povjerenje činjenično stanje u velikom dijelu hrvatskog društva. One, u određenim slučajevima, mogu biti i korisni pokretači kritičke društvene teorije i inicijativa za povećanje transparentnosti i etičnosti u gospodarstvu i društvu u cjelini. No, kako upozoravaju McGarity & Wagner (2008, 2-12), postoje različite mogućnosti potencijalnog „izvrtanja“ znanstvenog procesa, od strane zainteresiranih dionika, a što šira javnost ne može jednostavno utvrditi, jer nema dovoljnog specijaliziranog znanja za prosudbu sadržajnih i/ili metodoloških odrednica pouzdanosti znanstvenog istraživanja. Na taj se način može utjecati, kako isti autori ukazuju, i na promjenu javnih politika, usmjerenu prema „sponzorima“ (odnosno, kako ih autori zovu – „advokatima“) istraživanja. Na žalost, slični se efekti postižu čak i kada nema konkretnih dionika – „sponzora“ nepouzdanih znanstvenih studija, već se nepouzdanost izvodi iz etičkih uvjerenja ili stavova, koji ne proizlaze iz prethodnih znanstvenih spoznaja, niti se mogu pouzdano izvesti iz postojećeg empirijskog istraživanja.

I u ovom se slučaju može promišljati o sličnim utjecajima na formiranje hipoteza i zaključivanja znanstvenog istraživanja o stečajevima u RH, a što proizlazi i iz korištenja pojma „*privilegiranosti*“ za ručni izbor stečajnog upravitelja. Ovaj pojam nije predmet SZ, niti ijednog pripadajućeg pravilnika, a ima značajne vrijednosne implikacije. Naime, prema starom SZ, jedina je mogućnost izbora stečajnog upravitelja bio upravo ručni izbor, ali on **nije nužno zasnovan na potencijalnoj osobnoj povezanosti stečajnog suca i stečajnog upravitelja, odnosno osobnom materijalnom interesu stečajnog upravitelja, kako implicira pojam „privilegiranosti“**. Ovakvo usmjerenje empirijskog istraživanja temelji se na radu istog autora (Sajter, 2014), navedenog kao reference, a kako je prethodno pokazano, isti rad ima značajna metodološka ograničenja i ne može voditi do generalnih zaključaka.

Također je upitna argumentacija autora i da su imena sudaca i upravitelja javno obznanjena na e-oglasnoj ploči Ministarstva pravosuđa, zbog čega „*(...) ista u ovom radu nisu sklonjena, skraćena ni šifrirana*“ (Sajter, 2017, str. 166.). Naime, moglo bi se argumentirati da se, postupcima statističke analize, dolazi do zaključaka (iskazanih u obliku tablica), koji mogu imati utjecaja na javne politike, ali i prosudbu navedenih stečajnih sudaca i upravitelja od strane stručne i opće javnosti. U prethodnom članku (Sajter, 2014, str. 300.), isti autor iznosi argument o anonimiziranju imena stečajnih dužnika i upravitelja, zbog nepostojanja interesa znanstveno-istraživačke zajednice za konkretna imena i proučavane studije slučaja, već njezine isključive orijentacije na fenomen stečaja kao predmeta znanstvenog istraživanja. Stoga treba postaviti pitanje **zašto se, u prikazanom radu, odustaje od načela anonimiziranja stečajnih sudaca i upravitelja, pri čemu se navedeni podaci iznose u posebnom dodatku, s naglaskom da će biti od koristi i interesa za praktičare** (a koje se može promatrati u smislu zainteresiranih javnosti). **Nadalje, treba kazati da se imenovanje subjekata istraživanja, u načelu, smatra etički neprihvatljivom znanstvenom praksom, osim kada za to postoji posebno opravdan interes znanstvene javnosti, kao i privola samih subjekata istraživanja**. U ovom slučaju, u konkretnom se radu navodi potencijalni interes praktičara za prikazane rezultate, koji nisu anonimizirani, pa se postavlja pitanje o kojim se praktičarima, odnosno zainteresiranim javnostima radi, i u koju bi se svrhu navedeni podaci mogli upotrijebiti. Također, spomenuti pojedinci bi mogli i osobno svjedočiti da nije zatražena nikakva privola za njihovo poimenično navođenje. Zanimljivo je napomenuti da stečajni

upravitelji, u praksi stečajnih postupaka, nakon uvođenja novog SZ, riskiraju brisanje s liste stečajnih upravitelja, ukoliko odbiju imenovanje u stečajnom postupku bez posebno opravdanog i dokumentiranog razloga (npr. akutnih zdravstvenih smetnji). Također, promjena uloge povjerenika iz predstečajnog postupka ili privremenog stečajnog upravitelja u ulogu stečajnog upravitelja nije nikakvo privilegirano postupanje, već obveza po čl. 6. i čl. 9. *Pravilnika o pretpostavkama i načinu izbora stečajnoga upravitelja metodom slučajnoga odabira* (NN 106/2015).

U tom kontekstu, može se argumentirati da je rad, umjesto na unapređenje znanstvenih spoznaja o prirodi stečaja u RH, zapravo usmjeren na svojevrsno traženje empirijske potpore unaprijed formiranom etičkom stavu. Ovaj stav, koji se može implicitno iščitati kao neiskazana teza o nedovoljno etičnoj praksi imenovanja stečajnih upravitelja, nije prihvatljiv niti iz metodološkog aspekta provedenog istraživanja, o čemu se raspravlja u nastavku.

Metodološki problemi u provedenoj empirijskoj analizi djelomično se odnose na izvore (baze) podataka. Naime, baza podataka s informacijama o imenovanjima upravitelja (tzv. „*baza podataka s e-oglasne ploče*“), u vrijeme „povlačenja“ s internetskih stranica (16.11.2016) nije bila uređena, već su u njoj bili zabilježeni stečajni postupci, započeti i po starom, i po novom SZ. Pritom treba voditi računa da, prije promjene SZ, nije bilo moguće drugačije birati stečajne upravitelje, osim ručnim izborom od strane suca, a nema znanstvenih dokaza da je navedeni način izbora povezan s neetičnim praksama i osobnim interesima. Pritom je indikativno da se, u dodatku prikazanog članka, u određenim tablicama (Tablice 7, 8, 9) iznose podaci zasnovani na postupcima pokrenutim i po starom, i po novom SZ, dok se u nekim drugim tablicama (Tablice 10 i 11) razdvajaju postupci, pokrenuti po navedenim zakonima. Treba uzeti u obzir da su imenovanja stečajnih upravitelja, vršenih po starim SZ, obavljana kroz duži niz godina, a ne neposredno prije trenutka, kada je opisana baza podataka stavljena na raspolaganje javnosti. Stečajna praksa ukazuje da su, u trenutku stupanja novog SZ na snagu i formiranje baze podataka, podaci o stečajnim postupcima bili nepouzdana, pa je baza doživjela značajno „čišćenje“ završenih, a neevidentiranih postupaka. Stoga je, za potrebe procjene pouzdanosti citirane baze podataka, kod analize stečajeva u RH, nužno ukazati na njena ograničenja, s obzirom da se podaci uredno ažuriraju od početka 2017. godine. Navedeno se moglo utvrditi konzultiranjem bilo kojeg eksperta za područje stečajnog prava, ili odgovorne osobe u relevantnim državnim tijelima.

Dovodeći u vezu prethodna dva pasusa, onog o načelu anonimnosti, i drugog, o metodološkim nepreciznostima koji se u radu profesora Sajtera pojavljuju, dolazi se do pojave koju bi se moglo nazvati „društveno (ne)održiva znanost“. Kao primjer može se navesti Tablica 8 (iako se jednaka kritika može primijeniti na ostale tablice i grafikone). Naslov te tablice ne udovoljava elementarnim zahtjevima osnova statistike. Naslov glasi: „Najučestaliji parovi sudaca i upravitelja u studenom 2016“. Naime, naslov tablice mora statističku masu definirati pojmovno, prostorno i vremenski. U analiziranom naslovu pojmovna je definicija navedena, prostorna nije, a vremenska je dimenzija „preseljena“ u fusnotu. Netko bi rekao da je ovakav prigovor cjepidlačenje i da ovako površan naslov tablice „može proći“ (kod onih koji se ponešto razumiju pa se potrudu), a što su trebali valorizirati recenzenti autorovog rada. Ali takav naslov sasvim je pogodan različitim ciljnim javnostima i masovnim medijima, koji ga iščitavaju doslovno, ne opterećujući se „znanstvenim detaljima“. Iako sljedeći citat nije direktno povezan sa znanstvenom kritikom rada profesora Sajtera, on ukazuje na mogućnosti njegova korištenja u svrhu stvaranja određenih prosudbi u široj javnosti. Tek jedan od primjera: „*Dr. Sajter je tako utvrdio da je samo u spomenutom mjesecu (studenom 2016) sutkinja trgovačkog suda u Splitu Katarina Mikulić*

privilegiranim načinom imenovanja (dakle mimo kompjutorskog odabira) za stečajnu upraviteljicu u čak 11 slučajeva postavila Miru Hajdić“ (Hedl, 2017). Dakle, nije znanost samo radi znanosti, već i radi dokazivanja „privilegija“, „sprege“ i eto mafije, i to stečajne, u kojoj, navodno, sudjeluje i autorica ovog teksta. A istina je da u tom mjesecu sutkinja Mikulić nije imenovala Miru Hajdić ni u jednom predmetu! To je lako provjeriti. Ali tko će provjeravati navod novinara temeljen na znanstvenom radu?! I zašto bi?

Potom je priča eskalirala, i to u kontekstu korištenja znanosti u medijima, odnosno u interesu neke od potencijalno zainteresiranih javnosti, o kojima se prethodno raspravljalo. Dana 13. listopada 2017. godine u sredstvima javnog priopćavanja objavljena je akcija USKOK-a, u kojoj su jedna sutkinja zagrebačkoga Trgovačkoga suda, jedan stečajni upravitelj te ostali osumnjičenici uhićeni zbog inkriminiranih malverzacija u stečajnim postupcima. Tim povodom su na televizijama i u tisku objavljeni brojni komentari koji aktualiziraju temu o „stečajnoj mafiji“. U najvećem broju tih vijesti, osvrti i komentara se izravno i/ili neizravno poziva na istraživanje profesora Sajtera i članak o kome se ovdje kritički raspravlja. Naravno, novinari pretpostavljaju da je znanstveni rad objavljen u znanstvenom časopisu neupitan, nedodirljiv, a prethodno spomenuta uhićenja „dokaz“ da je profesor Sajter u pravu. Sklonost novinarskog generaliziranja koja jedan ili nekoliko kriminalnih slučajeva olako pretvara u „stečajnu mafiju“ osjetili su brojni stečajni upravitelji, koji su se našli na udaru ružnih insinucija.

U trećem poglavlju prikazanog rada, koje se bavi izvorima podataka i metodologijom, navodi se i **paušalna te neopravdana tvrdnja o korištenju iznosa blokade kao zamjenske varijable (engl. proxy), koja, prema autoru, uspješno opisuje veličinu imovine društva nad kojim se otvara stečaj.** Navedeno se opravdava vjerojatnošću povezanosti iznosa imovine i iznosa blokade, a bez reference na prethodne teorijske, ili empirijske dokaze. S obzirom na javnu dostupnost podataka o imovini i drugim financijskim pokazateljima poslovanja trgovačkih društava u RH, uključivši i blokirana društva¹, potrebno je izvršiti statističku analizu povezanosti iznosa blokade i imovine društava na kojima se otvara stečaj. Utvrđivanje ove povezanosti omogućilo bi korištenje visine blokade kao zamjenske („proxy“) varijable, ali se otvara pitanja zašto je uopće potrebno uvoditi zamjensku varijablu za visinu imovine, kada su javni podaci o imovini dostupni. Određeni argument može predstavljati iznimno dugotrajan proces ručne konsolidacije podataka iz različitih izvora, no, kada se znanstvenici i odluče krenuti metodološki „lakšim putem“, trebaju adekvatno obavijestiti o ograničenjima svog pristupa.

S druge, pak, strane, treba se složiti s prijedlozima iznesenim u četvrtom poglavlju prikazanog rada, a koji se odnose na strožu zakonsku regulaciju osnivanja novih pravnih osoba, od strane vlasnika već blokiranih društava. Isto tako, vrijedno je i zapažanje da u RH ne postoji jasni kriteriji o potrebnim znanjima i sposobnostima stečajnih upravitelja, odnosno upute/procedura o njihovom „uparivanju“ s kompleksnošću i specifičnošću pojedinih stečajnih postupaka (op. cit., str. 180.). Dok navedene primjedbe predstavljaju kvalitetnu osnovicu za unapređenje stečajnih postupaka u RH, do adekvatnih bi se prijedloga moglo doći tek sustavnim i metodološki rigoroznim empirijskim istraživanjima. Prikazano istraživanje, pak, polazi, u svom četvrtom poglavlju, posebno prilikom analize razdiobe stečajnih predmeta po upraviteljima, **od implicitne pretpostavke da statistički značajno odstupanje**

¹ Primjerice, kroz Registar godišnjih financijskih izvješća (RGFI) Fina-e, dostupan na internetskoj adresi <http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/prijava.do>, Sudski registar Ministarstva pravosuđa RH, dostupan na internetskoj adresi <https://sudreg.pravosudje.hr/registar/f?p=150:1>, ili neku od brojnih komercijalnih baza podataka s podacima o rezultatima poslovanja hrvatskih poduzeća.

od jednolike opterećenosti upravitelja i načina njihova imenovanja, možda nije povezano isključivo s njihovim znanjima i sposobnostima. No, i sam autor jasno ističe „*premda je vrlo indikativna, prethodna je analitika donekle ograničena jer ne postoje dugoročni kvantitativni pokazatelji iskustva upravitelja*“ (op. cit., str. 172.).

Ovom prigodom treba istaknuti da je **navedena analitika ne samo donekle ograničena, već potpuno neprilagođena donošenju bilo kakvih relevantnih zaključaka**, prije negoli se izvrši istraživanje iskustva, znanja i sposobnosti stečajnih upravitelja u RH i njihove empirijske povezanosti s načinom njihova imenovanja od strane sudaca. Naime, još je uvijek potrebno znanstveno relevantno utvrditi, u kojoj mjeri su stečajni upravitelji, imenovani slučajnim odabirom, doveli do većih ekonomskih efekata stečajeva, od upravitelja imenovanih ručno, na temelju uvjerenja suca o adekvatnosti osobe za vođenje specifičnog stečajnog postupka. U načelu, slučajni je izbor transparentan i poželjan, no o učincima istog tek treba raspraviti u kontekstu postignutih efekata. Stoga je upitno koliko je tvrdnja o „*zaobilaznjenu potpuno nasumičnog načina imenovanja upravitelja*“ (op. cit., str. 173.) od strane trgovačkih sudova, uopće relevantna kao predmet znanstvenog empirijskog promišljanja. Navedeno je posebno primjenjivo na analizu ove problematike u ranoj fazi provođenja novog SZ, koju karakteriziraju različite prijelazne odredbe. Njihovo (ne)poznavanje može dovesti do propitivanja i potpuno jednostavnih i logičnih pravnih radnji, kao što su izbor odnos slučajnog izbora upravitelja u skraćenim stečajnim postupcima, u kojima se provodi samo formalno imenovanje osobe stečajnog upravitelja.

Iako se navedeno ne može dokazati logikom provedenog istraživanja (Grafikon 5), potpuno je logično da se stečajni suci, u ovom slučaju, ne trebaju zamarati razmatranjem iskustva, znanja i sposobnosti potencijalnih upravitelja, već postupaju na najjednostavniji način – korištenjem slučajnog odabira bez iznimke, kao funkcionalnosti sustava (računalne aplikacije) eSpis. Nadalje, primijenjena istraživačka logika nije povezana s praksom stečajnih postupaka, niti u slučaju tvrdnje „*da se potpuno nasumični odabir upravitelja u pravilu vrši kod dužnika koji imaju niske iznose blokada, a da se viših iznosa blokada predmeti najčešće dodjeljuju privilegiranim odabirom*“ (op. cit., str. 175.). U ovom se slučaju uočava jedna od klasičnih istraživačkih pogrešaka, koja se odnosi na ispuštanje jedne od ključnih varijabli iz testiranog empirijskog odnosa. Da bi se dobila potpuna slika o odnosu između načina imenovanja upravitelja i iznosa blokade dužnika (Tablica 3.), treba uzeti u obzir i jednostavnu činjenicu da se, u načelu, **visina blokade može koristiti kao zamjenska varijabla („proxy“) za kompleksnost stečaja.** U slučaju visoke blokade, logična je i visoka kompleksnost stečajnog postupka, što opravdava slučajni odabir uz iznimku unutar sustava eSpis (najbliži nekadašnjem ručnom odabiru), pri čemu u užu izbor sudac bira kandidate s odgovarajućim iskustvima, znanjima i sposobnostima. Svakako bi bilo korisno detaljnije propisati kriterije i proceduru određivanja takvog užeg izbora, umjesto njegovog prepuštanja slučajnom izboru. Izbor neadekvatnog upravitelja može izazvati velike ekonomske štete i štetiti uspjehu procesa potencijalnog restrukturiranja, a na nedovoljnu orijentaciju stečajeva prema restrukturiranju, uostalom, upozorava i sam autor (op. cit., str. 181.).

Zaključno se može kazati da prikazani rad analizira problematiku od velikog značaja za gospodarski i institucionalni razvoj RH, a koja nije u dovoljnoj mjeri analizirana u postojećim teorijskim i empirijskim istraživanjima. Na žalost, veći broj sadržajnih i metodoloških odrednica provedenog istraživanja, ukazuje na potrebu daljnjeg unapređenja znanstvenog pristupa ovoj problematici, kao i na nužnost nastavka njezinog istraživanja. Ciljevi budućih znanstvenih napora ne bi trebali biti usmjereni na podršku unaprijed stvorenim stavovima i/ili uvjerenjima, koliko god takvi stavovi bili zasnovani na

dobrim namjerama. Istraživanja specifične stručne problematike, kao što su stečajni postupci, svakako treba biti zasnovan i na otvorenoj komunikaciji s ekspertima i nositeljima stručnih djelatnosti i njihovih udruga, umjesto na pretpostavkama o prirodi njihovog rada i odnosa sa stečajnim sucima.

Štoviše, treba izbjegavati istraživačka usmjerenja i zaključke bez rigorozne metodološke osnove, jer se isti mogu koristiti i u zloj vjeri, od strane različitih javnosti i dionika znanstveno-istraživačkog procesa, kao što upozoravaju McGarity i Wagner (2008). Da se ne radi o znanstvenom tekstu, autorica bi se, štoviše, sada našla potaknutom na zaključak da, „vjerovali ili ne“, analizirani aspekti stečajnih postupaka u RH ne moraju nužno biti rezultat neetičkih postupanja, već, jednostavno, praktičnih ograničenja i kompleksnosti situacija, s kojima se suočavaju stečajni suci i upravitelji.

Literatura

Hedl, D. (2017). „Stečajne upravitelje mora birati kompjuter i to nasumično, ali njih deset istih stalno dobiva predmete“ Telegram (u rubrici Politika i kriminal), 16. lipnja 2017., <http://www.telegram.hr/politika-kriminal/uvijek-isti-stecajni-upravitelji-dobivaju-poslove-konkretno-3-dobiva-trecinu-predmeta-tako-odreduje-kompjuter-navodno-nasumicno/>

McGarity, T. O., Wagner, W. E. (2008). *Bending science: How special interests corrupt public health research*. Boston: Harvard University Press.

Sajter, D. (2014). „Stečaj: okvir za malverzacije, ili za namirenje vjerovnika i rehabilitaciju povjerenja?“. *Ekonomski pregled*. 65(4), 294-317.

Sajter, D. (2017). „Imenovanja stečajnih upravitelja u Hrvatskoj“. *Ekonomski pregled*. 68(2), 161-190.

Štulhofer, A. (2006). „Euroskepticizam u Hrvatskoj: S onu stranu racionalnosti?“. U Ott, K. (ur.): *Pridruživanje Hrvatske Europskoj uniji: Izazovi sudjelovanja*. Zagreb: Institut za javne financije i Friedrich Ebert Stiftung, 135-154.

Štulhofer, A. (2004). „Percepcija korupcije i erozija društvenog kapitala u Hrvatskoj 1995.–2003.“ *Politička misao*, 41(3), 156-169.